

РОЗДІЛ IV. ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ТА КОНКУРЕНТОЗДАТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

УДК 159.9.072.43

*Алмаші Світлана Іванівна,
Комарницька Алла Вікторівна
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна*

ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ГОТОВНОСТІ ШКОЛЯРІВ ДО ПЕРЕХОДУ В СЕРЕДНЮ ОСВІТНЮ ЛАНКУ

Успішність навчально-виховної роботи в сучасній школі залежить від врахування специфіки психологічних особливостей учнів у перехідні періоди їх життєдіяльності. Одним з найбільш значущих періодів у житті школяра є період закінчення початкової школи і перехід на середній щабель шкільного навчання.

Безпосередньо сам період навчання в другій половині четвертого класу не несе в собі якої-небудь цікавої психологічної перспективи, не таїть будь-якої педагогічної або психологічної небезпеки. Але на рубежі четвертого та п'ятого класів ситуація істотно змінюється, так як одним з найбільш рельєфних періодів особистісного розвитку школярів є їх перехід з початкової школи в основну, коли істотно змінюється соціальна ситуація розвитку.

Аналіз масової шкільної практики свідчить про те, що перехід на другий ступінь загальної освіти не завжди відбувається в учнів безконфліктно і безболісно. Не всі школярі виявляються психологічно готовими до подолання труднощів адаптаційного періоду, не всі піднімаються в своєму розвитку до рівня відповідності новим, більш високим, ніж на першій ступені загальної освіти, вимогам. Тому перехід з початкової в середню ланку традиційно вважається одним з найбільш складних психолого - педагогічних етапів.

Питання, пов'язані з даною темою, розглядалися такими авторами, як Д.Б. Ельконін, Т. В. Драгунова, Г.А. Цукерман, К.Н. Поліванова, Л.А. Ясюкова, М.Р. Битянова, Є. А. Осипова, Д. Журавльов та ін. Актуальність проблеми психологічної готовності молодших школярів до навчання в основній школі визначається й тим, що цінність освіти в очах сучасних підлітків невисока. А це неминуче позначається на ефективності навчальної діяльності, що, у свою чергу, має цілий ряд віддалених соціально-психологічних наслідків, з якими суспільство стикається вже зараз.

Мета дослідження полягає у теоретичному розкритті психологічних характеристик готовності школярів до переходу в середню освітню ланку.

Психологічну підготовку учнів до переходу на другий ступінь загальної освіти не слід розглядати як процес ізольований. Вона є органічною частиною освітнього процесу в початковій школі. Педагогічна робота - основний напрям супроводу молодших школярів на етапі переходу з початкової школи в основну. Велику роль у формуванні психологічної готовності молодших

школярів до навчання в основній школі відіграють вчителі початкових класів і весь педагогічний колектив школи.

Важливо організувати роботу педагогічного колективу з підготовки учнів до переходу з початкової школи в основну з урахуванням вимог діяльності на другому ступені загальної освіти, типових труднощів перехідного періоду, а також психологічних особливостей віку. Н.В. Лебедева впевнена, що «психологічна підготовка молодших школярів до подальшого навчання буде ефективною в тому випадку, якщо вчитель усвідомлює специфіку перехідного періоду, вміє аналізувати навчально-виховний процес у плані його значущості для формування психологічної готовності, має уявлення про ідеальну моделі випускника початкової школи». У свою чергу Д. Хамблін вважає, що, вивчаючи проблему психологічної готовності, вчителю необхідно виявити об'єктивні показники готовності, причому саме в тих аспектах, які співвідносяться з вимогами, що пред'являються учням в основній школі. Це допоможе повніше і точніше розкрити і локалізувати прогалини, що існують у психологічній підготовці учнів до переходу до 5 класу, впевнено проводити корекційну і розвиваючу роботу.

Психологічна готовність молодших школярів до переходу на другий ступінь загальної освіти формується в діяльності, яка за змістом, формами і методами наближена до діяльності в 5 класі. Однією з умов оптимізації психологічної підготовки учнів до навчання в основній школі є впровадження спеціальної системи психолого-педагогічних заходів як у початковій школі, так і в сім'ї. При плануванні та проведенні такої роботи слід виходити з вимог, що висуваються до учнів у основній школі, і типових труднощів перехідного періоду. Одним із шляхів реалізації цієї умови є моделювання майбутньої діяльності в рамках навчання і виховання молодших школярів.

Велике значення у психологічній підготовці учнів до переходу на другий ступінь загальної освіти має робота, спрямована на підготовку до подолання труднощів. Вчителю початкових класів слід подбати про формування у молодших школярів психологічної стійкості до труднощів, які виникають у різних видах соціальної взаємодії і в різних областях діяльності. Важливо підготувати учнів до роботи в напружених ситуаціях. М.І. Дьяченко та Л.А. Кандибовіч рекомендують використовувати з цією метою такі прийоми: збільшення на уроці темпу діяльності; введення елементів змагання; створення ситуацій, що вимагають негайного прийняття самостійного рішення; введення в навчальний процес непередбачених перешкод; створення ситуацій, що ведуть до часткової невдачі і вимагають доведення справи до кінця; складання моделі майбутньої діяльності залежно від зміни її зовнішніх і внутрішніх умов та ін.

Поняття психологічної готовності складне і багатогранне. Якщо мова йде про школяра, то мається на увазі достатній рівень розвитку уваги, пам'яті, мислення, стійка мотивація навчання, вольова готовність до подолання труднощів та негативних емоцій. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в емпіричному дослідженні психологічних характеристик готовності школярів до переходу в середню освітню ланку

Література:

1. Дзюбко Л. Перехід із початкової до середньої школи. Психолого-педагогічні особливості / Л. Дзюбко // Психолог. – 2011. – №21. – С.4-6.

УДК 159.954:331.54

*Барчі Беата Василівна,
Бай Каріна Ярославівна
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна*

ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В ГАЛУЗІ ПСИХОЛОГІЇ

Одним з пріоритетних напрямів реформування вищої освіти в Україні є гуманізація освітньої діяльності, спрямування навчально-виховного процесу на формування творчої особистості майбутнього фахівця, створення умов для розкриття талантів, духовно-емоційних та розумових здібностей студентів. Особливості соціально-економічної та культурної ситуації в нашій країні полягають в тому, що зміни у суспільстві ставлять проблему розвитку людини у ранг пріоритетних завдань. При цьому оновлення в освіті пов'язані з визнанням провідної ролі внутрішньої активності особистості у її розвитку.

У більш широкому суспільному плані рівень задоволення професійною діяльністю може свідчити про соціальне благополуччя суспільства в цілому. Сьогодні поставлені нові цілі й цінності професійної підготовки сучасного фахівця в галузі психології. У найширшому змісті, з позицій гуманістичної психології ця ціль може бути сформульована як створення умов для підвищення вірогідності самореалізації особистості спеціаліста як суб'єкта професійної діяльності.

Окремі сторони процесу підготовки та професійного становлення майбутніх психологів проаналізовано у роботах О.Г. Асмолова, Ю.К. Бабанського, І.В. Дубровіної, Л.В. Долинської, В.М. Карандашева, В.Я.Ляудіс, С.Д. Максименка, Р.В. Овчарової, В.Г. Панка, Н.Т. Пов'якель, Л.І.Уманець, Н.В. Чепелевої та інших дослідників. В той же час ідеї про творчий характер мислення людини, його специфіку та закономірності розвитку представлені в роботах Б.Г. Ананьєва, П.Я.Гальперіна, О.В. Запорожця, Г.С. Костюка, О.М. Леонтьєва, Б.М. Теплова та інших авторів, що підтверджується наступним виразом С.Л. Рубінштейна: «У процесі мислення на більш творчому його етапі об'єкт входить у нові зв'язки і відносини, проявляється в нових властивостях і якостях, з нього ніби «черпає» все новий зміст» (Rubynshteyn 1958) [3].

Серед різноманітних засобів впливу на підростаюче покоління творчості відводиться значна роль у формуванні духовності людини.

Саме творчість значною мірою зумовлює впровадження особистісно-орієнтованих освітніх технологій, створення сприятливих умов для внутрішнього саморуку (саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення) психолога і вихованця.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>